

УПОВАНИЕТО

НА СВЕТИЯ ОТЕЦ ФРАНЦИСК

ОТНОСНО УПОВАНИЕТО В БОЖИЯТА МИЛОСЪРДНА ЛЮБОВ

ПО СЛУЧАЙ 150-ГОДИШНИНАТА ОТ РОЖДЕНИЕТО НА
СВ. ТЕРЕЗА НА МЛАДЕНЕЦА ИСУС И НА СВЕТИЯ ОБРАЗ

1 „Именно упованието и само упованието е това, което трябва да ни води към Любовта“¹.

2. Тези силни думи на св. Тереза на Младенеца Исус и на Светия Образ казват всичко. Те обобщават самобитността на нейната духовност и биха били достатъчни, за да обосноват провъзгласяването ѝ за учител на Църквата. Само упованието и „нищо друго“; няма друг път, водещ към Любовта, която дава всичко. Чрез упованието изворът на благодатта прелива в живота ни, Евангелието се въплъщава в нас и ни превръща в проводници на милосърдието за нашите братя и сестри.

3. Именно упованието ни подкрепя всеки ден и ще ни даде да застанем смело пред Господа, когато Той ни повика при Себе Си: „Във вечерта на този живот ще се явя пред Тебе с празни ръце, защото не Те моля, Господи, да броиш моите дела. Всичките ни правди са нечисти пред Твоите очи. Затова искам да се облека в Твоята справедливост и да получа от Твоята любов вечното притежание на Теб Самия“².

4. Тереза е една от най-известните и обичани светици в света. Подобно на св. Франциск от Асизи, тя е обичана дори от нехристияни и невярващи. Тя е призната и от ЮНЕСКО за една от най-значимите личности на съвременното човечество³. По повод 150-годишнината от рождението ѝ в Алансон на

---

¹ Sainte Thérèse de l'Enfant Jésus et de la Sainte Face, *Oeuvres complètes*, LT 197, à Soeur Marie du Sacré-Coeur (17 septembre 1896), Paris 1996, p. 553. Всички позовавания се правят върху това издание, което използва следните съкращения: Ms A: *Автобиографичен ръкопис А*; Ms B: *Автобиографичен ръкопис Б*; Ms C: *Автобиографичен ръкопис В*; LT: *Писма*; PN: *Стихотворения*; Pri: *Молитви*; CJ: *Жълта тетрадка*; DE: *Последни разговори*.

² Pri 6, *Offrande de moi-même comme Victime d'Holocauste à l'Amour Miséricordieux du Bon Dieu* (9 juin 1895), p. 963.

³ За периода 2022-2023 г. ЮНЕСКО е включил в своя списък св. Тереза на Младенеца Исус и на Светия Образ като личност, която ще бъде чествана по повод 150-годишнината от рождението ѝ.

2 януари 1873 г. и стогодишнината от беатификацията ѝ⁴ би било добре да разгледаме по-отблизо нейното послание. Аз обаче не исках да направя това *Насърчение* публично достояние на една от тези дати, нито в деня на възпоменанието на светицата, за да може нейното послание да излезе извън рамките на това честване и да бъде разбрано като част от духовната съкровищница на Църквата. Датата на тази публикация – възпоменанието на св. Тереза Авилска, има за цел да представи св. Тереза на Младенеца Исус и на Светия Образ като зрял плод на кармилската реформа и на духовността на великата испанска светица.

5. Нейният живот на земята беше кратък – двадесет и четири години, обикновен като всеки друг живот, първо в семейството, а после в кармилския манастир в Лизьо. Необикновената светлина и любов, които се излъчваха от нейната личност, се проявиха веднага след смъртта ѝ с публикуването на нейните писания и чрез безбройните благодати, получени от вярващите, които я призоваваха.

6. Църквата скоро призна изключителната стойност на нейното свидетелство и оригиналността на евангелската ѝ духовност. Тереза се среща с Лъв XIII по време на поклонническо пътуване до Рим през 1887 г. и иска разрешението му да влезе в Кармила на петнадесетгодишна възраст. Малко след смъртта ѝ св. Пий X осъзнава огромния ѝ духовен ръст, дотам да заяви, че тя ще стане най-великата светица на новото време. Провъзгласена за преподобна през 1921 г. от Бенедикт XV, който възхвалява нейните добродетели, чието средоточие е „малкият път“ на духовното детство⁵, тя е беатифицирана преди сто години, а след това канонизирана на 17 май 1925 г. от Пий XI, който благодари на Господа, че е позволил Тереза на Младенеца Исус и на Светия Образ да бъде първата блажена, която е издигнал до почестите на олтарите, и първата светица, която е канонизирал⁶. През 1927 г. същият папа я обявява за покровителка на мисиите⁷. През 1944 г. тя е провъзгласена за една от покровителките на Франция от преп. Пий XII⁸, който многократно е разглеждал в дълбочина темата за духовното детство⁹. Св. Павел VI е обичал да припомня кръщението си на 30 септември 1897 г., деня, в който св. Тереза

---

⁴ 29 април 1923 г.

⁵ Cf. *Décret sur les vertus* (14 août 1921): AAS 13 (1921), p. 449-452.

⁶ *Проповед за канонизацията* (17 май 1925 г.): AAS 17 (1925), p. 211.

⁷ Cf. AAS 20 (1928), p. 147-148.

⁸ Cf. AAS 36 (1944), p. 329-330.

⁹ Писмо до митрополит Ф. Пико, епископ на Байо и Лизьо (7 август 1947 г.) в: *Analecta OCD* 19 (1947), p. 168-171; Радиопослание за освещаването на базиликата в Лизьо (11 юли 1954 г.): AAS 46 (1954), p. 404-407.

умира, и по повод стогодишнината от рождението ѝ той пише на епископа на Байо и Лизьо относно нейното учение¹⁰. На 2 юни 1980 г. по време на първото си апостолическо посещение във Франция св. Йоан Павел II посещава базиликата, посветена на нея, а през 1997 г. я провъзгласява за учителка на Църквата¹¹ като „сведуща в областта на *scientia amoris*“¹². Бенедикт XVI подема темата за нейната „наука на любовта“, като я предлага като „ръководство за всички, особено за онези, които в лоното на Божия народ упражняват служението на богослови“¹³. И накрая, аз имах радостта да канонизирам нейните родители, Луи и Зелия, през 2015 г. по време на Синода за семейството, а наскоро ѝ посветих вероучителен раздел в цикъла на тема апостолската ревност¹⁴.

1. Исус за другите

7. В името, което тя избира като монахиня, се появява Исус – „Младенеца“, Който явява тайната на Въплъщението, и „Светия Образ“, т.е. лика на Христос, Който се отдава докрай на Кръста. Така тя е „света Тереза на Младенеца Исус и на Светия Образ“.

8. Като деяние на любов Тереза „диша“ непрестанно името Исусово, чак до последния си дъх. Тя също така издълбава следните думи в килията си: „Исус е моята единствена любов“. Това е нейното тълкувание на средищното твърдение на Новия завет: *Бог е любов* (1 Йоан 4:8.16).

Мисионерска душа

9. Както се случва при всяка истинска среща с Христос, нейният опит във вярата я призовава към мисия. Тереза е в състояние да определи своята мисия по следния начин: „На небето ще копнея за същото като на земята: да обичам Исус и да правя да бъде обичан“¹⁵. Тя пише, че е влязла в Кармила, „за да спасява душите“¹⁶. С други думи, тя не е можела да си представи своята богопосветеност отделно от търсенето на доброто за братята и сестрите си. Тя

---

¹⁰ Срв. *Писмо до митрополит Жан-Мари-Клеман Бадре*, епископ на Байо и Лизьо, по повод стогодишнината от рождението на св. Тереза на Младенеца Исус (2 януари 1973 г.): AAS 65 (1973), p. 12-15.

¹¹ Cf. AAS 90 (1998), 409-413, p. 930-944.

¹² Апостолическо послание *Novo Millennio ineunte* (6 януари 2001 г.), 42: AAS 93 (2001), 296.

¹³ *Катехеза* (6 април 2011 г.): *L'Osservatore Romano*, издание на френски език (7 април 2011 г.), p. 1.

¹⁴ Вж. *Катехеза* (7 юни 2023 г.): *L'Osservatore Romano*, издание на френски език (8 юни 2023 г.).

¹⁵ LT 220, à l'abbé Bellière (24 février 1897), p. 576.

¹⁶ Ms A, 69v°, p. 187.

споделяше милосърдната любов на Отца към съгрешилото чедо и тази на Добрия пастир към изгубените, отдалечени и наранени овце. Тъкмо затова тя е покровителка на мисиите, учителка в евангелизацията.

10. Последните страници на *История на една душа*¹⁷ са мисионерско завещание. Те изразяват начина ѝ на възприемане на евангелизацията: тя трябва да става чрез привличане¹⁸, а не с натиск или прозелитизъм. Интересно е да се прочете как тя обобщава това: „Привлечи ме, ще се завтечем към уханието на Твоите благовония (Пес. 1:2-3). О, Исусе, значи дори не е нужно да казвам: ‘Като ме привлечеш, привлечи душите, които обичам’. Достатъчно е само да кажа: ‘Привлечи ме’. Господи, разбирам, че когато една душа се е оставила да бъде запленена от опияняващото ухание на Твоите благовония, тя не може да тича сама: всички души, които тя обича, се впускат след нея; това се случва без принуда, без усилия, то е естествена последица от нейното привличане към Теб. Както планински поток, вливайки се с устрем в океана, повлича след себе си всичко, което срещне по пътя си, по същия начин, Исусе мой, душата, която се гмурва в безбрежния океан на Твоята любов, повлича със себе си всички съкровища, които притежава... Господи, Ти знаеш: аз нямам други съкровища освен душите, които Ти е било угодно да свържеш с моята“¹⁹.

11. На това място тя цитира думите, които невестата отправя към жениха в Песен на песните (1:3-4), следвайки задълбоченото тълкувание на двамата кармилски църковноучители – св. Тереза Исусова и св. Йоан Кръстни. Женихът е Исус, Синът Божи, който се е съединил с нашата човешкост във Въплъщението и я е изкупил на Кръста. От прободените Си ребра Той роди Църквата, Своята възлюбена Невеста, за която отдаде живота Си (срв. Еф. 5:25). Поразителното е, че Тереза, осъзнавайки, че е близо до смъртта, не живее тази тайна затворена в себе си, само с чувство на утеха, но с пламенен апостолски дух.

Благодатта, която ни освобождава от съсредоточаването само върху себе си

12. Същото важи и когато тя говори за действието на Светия Дух, което веднага придобива мисионерски смисъл: „Ето моята молитва: моля Исус да ме привлече в пламъците на Своята любов, да ме едини толкова силно със Себе Си, че да живее и действа в мен. Усещам, че колкото повече огънят на любовта ще разпалва сърцето ми, толкова повече ще казвам: ‘Привлечи ме’, толкова повече душите, които ще се доближат до мен (бедна малка безполезна отломка,

---

¹⁷ Cf. Ms C, 33v°-37r°, p. 280-285.

¹⁸ Срв. Апостолическото насърчение *Evangelii gaudium* (24 ноември 2013 г.), п. 14: AAS 105 (2013), p. 1025-1026.

¹⁹ Ms C, 34r°, p. 281.

ако се отдалеча от Божията пещ), толкова по-бързо тези души ще тичат към уханието на благовонията на своя Възлюбен, защото душа, разпалена от любов, не може да остане безучастна²⁰.

13. В сърцето на Тереза благодатта на кръщението се превръща в буен поток, който се влива устремно в океана на Христовата любов, отнасяйки със себе си множество сестри и братя. Тъкмо това се сбъдва след смъртта ѝ: нейното обещание за „дъжд от рози“²¹.

2. Малкият път на упованието и любовта

14. За доброто на целия Божи народ едно от най-важните открития на Тереза е нейният „малък път“, пътят на упованието и любовта, известен още като „Път на духовното детство“. Всеки може да върви по него, във всяко житейско поприще, във всеки момент от своето съществуване. Това е пътят, който небесният Отец открива на малките (срв. Мат. 11:25).

15. Тереза разказва за откритието си на малкия път в *История на една душа*²²: „Значи аз мога въпреки моята нищожност да се стремя към светостта; невъзможно е да стана голяма, трябва да се понасям такава, каквата съм, с всичките си несъвършенства; но искам да потърся начин да отида на небето по един малък път, много прав, много кратък, един изцяло нов малък път“²³.

16. За да го опише, тя използва образа на асансьора: „Асансьорът, който трябва да ме изведе на Небето, са Твоите ръце, о, Исусе! За това не е нужно да раста, напротив, трябва да остана малка, да ставам все по-малка“²⁴ – малка, неспособна да се уповава на себе си, но уповаваща се на любящото могъщество на Господните ръце.

17. Това е „благият път на любовта“²⁵, открит от Исус за малките и бедните, за всички. Това е пътят към истинската радост. Пред лицето на пелагианския възглед за святост²⁶, която е индивидуалистична и елитарна, повече аскетична, отколкото мистична, която набляга преди всичко на човешките усилия, Тереза винаги подчертава първенството на Божието действие, на Неговата благодат. Така тя стига дотам да каже: „Все така изпитвам същото смело упование, че ще стана велика светица, защото не разчитам на мои заслуги, каквито *изобщо*

---

²⁰ *Ibid.*, 36r°, p. 284.

²¹ CJ, 9 juin 1897, 3, p. 1013.

²² Cf. Ms C, 2v°-3r°, p. 237-238.

²³ *Ibid.*, 2v°, p. 237.

²⁴ *Ibid.*, 3r°, p. 238.

²⁵ Вж. Ms A, 84v°, p. 213.

²⁶ Вж. Апостолическо насърчение *Gaudete et exultate* (19 март 2018 г.), п. 47-62: *AAS* 110 (2018), p. 1124-1129.

нямам, но се надявам на Онзи, Който е самата добродетел и святост: единствено Той, задоволявайки се с моите слаби усилия, ще ме издигне до Себе Си и покривайки ме със Своите безкрайни заслуги, ще ме направи светица²⁷.

Отвъд всяка заслуга

18. Този начин на мислене не противоречи на традиционното католическо учение за растежа на благодатта. Оправдани безвъзмездно чрез освещаващата благодат, ние биваме преобразени и ставаме способни да съдействаме с добрите си дела за пътя към израстването в светостта. По този начин биваме въздигнати така, че можем да имаме истински заслуги за развитието на благодатта, която сме получили.

19. Тереза обаче предпочита да подчертае първенството на Божието действие и да призове към пълно упование при вида на Христовата любов, която ни се дава докрай. По същество тя учи, че тъй като при вида на самите нас не можем да имаме никаква сигурност в себе си²⁸, ние не можем да бъдем сигурни и в притежаването на заслуги. Следователно не можем да се осланяме на своите резултати или на това, което правим. *Катехизисът* цитира именно св. Тереза, когато тя се обръща към Господа с думите: „Ще се явя пред Тебе с празни ръце“²⁹, имайки предвид, че „светците винаги са съзнавали съвсем ясно, че техните заслуги са чиста благодат“³⁰. Това убеждение поражда радостна и нежна благодарност.

20. Следователно най-подходящото отношение е човек да постави обекта на упованието на сърцето си извън себе си, в безкрайното милосърдие на Бога,

---

²⁷ Ms A, 32r°, p. 120.

²⁸ Тридентският събор обяснява това по следния начин: „Всеки, който се вгледа в себе си, в своята слабост и лоши нагласи, може да се изпълни със страх и ужас относно своята благодат“ (*Декрет за оправдаването*, IX: DS, n. 1534). *Катехизисът на Католическата църква* има предвид същото, когато учи, че е невъзможно да бъдем сигурни за собствените си чувства или дела (срв. № 2005). Сигурността на упованието не може да бъде открита в нас самите; собственото ни аз не предоставя основата за тази сигурност, която не почива на интроспекция. Донякъде ап. Павел изразява това по следния начин: *Но дори и аз не съдя себе си. Та нали съвестта ми не ме упреква в нищо – но не с това бивам оправдан. Господ е, Който ме съди!* (1 Кор. 4, 3-4). Св. Тома Аквински го обяснява по следния начин: „благодатта е в известен смисъл несвършена, понеже не изцелява напълно човека“ (*Сумма I-II*, q. 109, art. 9, ad 1), то „в интелекта остава и известен мрак на незнание“ (*ibid.*, co).

²⁹ Pri 6, p. 963.

³⁰ *Катехизис на Католическата църква*, № 2011.

Който обича безгранично и Който на Кръста Исус Христов е отдал всичко³¹. Именно затова тя никога не е използвала израза „ще направя себе си свята“, който е бил често срещан по нейно време.

21. Тъкмо напротив, нейното безгранично упование насърчава онези, които се чувстват крехки, ограничени и грешни, да се оставят да бъдат водени и преобразени, за да достигнат върха: „Ех, ако всички слаби и несъвършени души усещаха това, което усеща най-малката от всички души, душата на твоята малка Тереза, нито една от тях не би се отчаяла да достигне върха на планината на любовта, понеже Исус не иска големи дела, а само себеотдаване и благодарност“³².

22. Същото това настояване на Тереза върху Божията инициатива прави така, че когато говори за Евхаристията, тя не поставя на първо място копнежа си да приеме Исус в светото причастие, а копнежа на Исус да се едини с нас и да пребъдва в сърцата ни³³. В *Деяние на себепринасяне на Милосърдната любов*, страдайки от това, че не може да получава причастие всеки ден, тя казва на Исус: „Пребъдвай в мен като в дарохранилницата“³⁴. Средоточие и обект на нейния поглед не са тя самата и нейните потребности, а Христос, Който обича, Който търси, Който копнее, Който пребъдва в душата.

Ежедневно себеотдаване

23. Упованието, което Тереза насърчава, не бива да се разбира само по отношение на личното осветение и спасение. То има цялостен смисъл, който обхваща цялата съвкупност на конкретното съществуване и се отнася за целия ни живот, в който често сме обземани от страхове, от желание за човешка сигурност, от потребност да контролираме всичко. Именно тук се явява призивът за свято „себеотдаване“.

24. Пълното упование, което в любовта става себеотдаване, ни освобождава от натрапчивите изчисления, от постоянното безпокойство за бъдещето, от страховете, които отнемат мира. В последните си дни Тереза набляга на това: „Ние, които тичаме по пътя на Любовта, смятам, че не бива да мислим за всяко болезнено нещо, което може да ни се случи в бъдеще, понеже в такъв случай това би означавало да нямаме упование“³⁵. Ако сме в обятията на Отца, Който

---

³¹ Тридентският събор също потвърждава това ясно: „Никой благочестив човек не бива да се съмнява в Божието милосърдие“ (*Декрет за оправдаването*, IX: DS, п. 1534). „Всички трябва да възлагат най-твърдата си надежда на Божията помощ“ (*Ibid.*, XIII: DS, п. 1541).

³² Ms B, 1v°, p. 220.

³³ Cf. Ms A, 48v°, p. 148; LT 92, à *Marie Guérin* (30 mai 1889), p. 393.

³⁴ Pri 6, p. 963.

³⁵ CJ, 23 juillet 1897, 3, p. 1054.

ни обича безгранично, това ще бъде вярно при всички обстоятелства, ние ще преминем през всичко, което се случва, и по един или друг начин Неговият план на любов и пълнота ще се осъществи в живота ни.

Огън посред нощта

25. Тереза е живяла в тъмнината на нощта и дори в тъмнината на Голгота с най-силната и сигурна вяра. Нейното свидетелство достига своя апогей в последния период от живота ѝ, при голямото ѝ „изпитание срещу вярата“³⁶, започнало на Великден 1896 г. В своя разказ³⁷ тя свързва това изпитание направо с болезнената реалност на атеизма на своето време. Живяла е в края на XIX век, „златния век“ на модерния атеизъм като философска и идеологическа система. Когато пише, че Исус е допуснал „душата ми да бъде обзета от най-гъста тъма“³⁸, тя има предвид тъмата на атеизма и отхвърлянето на християнската вяра. В единението си с Исус, Който е поел върху Себе Си цялата тъма на греха на света, приемайки да изпие чашата на Страданието, Тереза съзира в тази тъма отчаянието, празнотата на нищото³⁹.

26. Тъмнината обаче не може да угаси Светлината: тя е победена от Този, Който дойде в света като Светлина (срв. Йоан 12:46)⁴⁰. Разказът на Тереза показва героичния характер на вярата ѝ, нейната победа в духовната борба пред лицето на най-силните изкушения. Тя се чувства като сестра на атеистите и подобно на Исус сядва на една маса с грешниците (срв. Мат. 9:10-13). Тя се застъпва за тях, като непрекъснато подновява деянието си на вяра, винаги в любящо общение с Господа: „Тичам при моя Исус, казвам Му, че съм готова да пролея и последната капка от кръвта си, за да изповядам, че небето съществува. Казвам Му, че съм щастлива от това на земята да не се наслаждавам на това прекрасно небе, за да може Той да го отвори навеки за клетите невярващи“⁴¹.

27. Във вярата тя живее интензивно с едно безгранично упование в безкрайното Божие милосърдие: „упование, което със сигурност ще ни отведе до любовта“⁴². Дори в тъмнината тя живее с всецялото упование на дете, което се предава без страх в обятията на баща си и майка си. За Тереза Бог сияе преди всичко със Своето милосърдие, ключ към разбирането на всичко, казано за Него: „На мен Той ми даде Своето *безкрайно милосърдие* и именно *чрез него*

---

³⁶ Ms C, 31r^o, p. 277.

³⁷ Cf. *ibid.*, 5r^o-7v^o, p. 240-244.

³⁸ *Ibid.*, 5v^o, p. 241.

³⁹ Cf. *ibid.*, 6v^o, p. 242-243.

⁴⁰ Вж. Енциклика *Lumen fidei* (29 юни 2013 г.), н. 17: *AAS* 105 (2013), p. 564-565.

⁴¹ Ms C, 7r^o, p. 243.

⁴² LT 197, à *soeur Marie du Sacré Coeur* (17 septembre 1896), p. 553.

съзерцавам и обожавам другите Божии съвършенства! Тогава ги виждам всичките да излъчват *любов*; даже справедливостта (и може би дори повече от всички останали) ми изглежда облечена в *любов*⁴³. Това е едно от най-важните открития на Тереза, един от най-големите ѝ приноси за целия Божи народ. Тя навлиза по необикновен начин в дълбините на Божието милосърдие и черпи оттам светлината на своята безгранична надежда.

Една много силна надежда

28. Преди да постъпи в Кармила, Тереза изживява необикновена духовна близост с един от най-нещастните хора – престъпника Анри Прандзини, осъден на смърт за тройно убийство и неразкачал се⁴⁴. Поднасяйки литургията за него и молейки се с пълно упование за неговото спасение, тя е сигурна, че ще го постави в досег с Кръвта Исусова, и изказва пред Бога своята увереност, че в последния момент Той ще му прости и че тя ще повярва в това „дори ако той *не се изповяда* или не даде *никакви признаци за покаяние*“. Тя посочва причината за тази увереност: „Толкова голямо бе упованието ми в безкрайното милосърдие на Исус“⁴⁵. И какво вълнение изпитва впоследствие, когато открива, че Прандзини, след като се качва на ешафода, „изведнъж, обзет от внезапно вдъхновение, се обръща, взима подаденото му от свещеника разпятие и целува три пъти свещените Му рани!“⁴⁶ Този наситен опит на надеждата, изпитвана въпреки липсата на всяко основание за надежда, е бил основополагащ за нея: „От тази неповторима благодат насам желанието ми да спасявам душите нараства с всеки изминал ден“⁴⁷.

29. Тя осъзнава драмата на греха, въпреки че винаги я виждаме въведена в тайната на Христос с увереността, че *където изобилства грехът, там благодатта преизобилства* (Рим. 5:20): грехът на света е огромен, но не е безкраен, докато милосърдната любов на Изкупителя е безкрайна. Тереза е свидетел на окончателната победа на Исус над всички сили на злото чрез Неговото страдание, смърт и възкресение. Движена от упованието, тя се осмелява да напише: „Исусе, направи така, че да спася много души и днес нито една да не бъде осъдена [...]. Исусе, прости ми, ако казвам неща, които не бива да се казват; искам само да Ти доставя радост и утеха“⁴⁸. Това ни води до друг аспект на свежия полъх, който характеризира посланието на св. Тереза на Младенеца Исус и на Светия Образ.

---

⁴³ Ms A, 83v^o, p. 211.

⁴⁴ Cf. *ibid.*, 45v^o-46v^o, p. 143-145.

⁴⁵ *Ibid.*, 46r^o, p. 144.

⁴⁶ *Ibid.*

⁴⁷ *Ibid.*, 46v^o, p. 144.

⁴⁸ Pri 2, p. 958.

3. Аз ще бъда любовта

30. „По-голяма“ от вярата и надеждата, любовта никога няма да премине (вж. 1 Кор. 13:8-13). Тя е най-големият дар на Светия Дух, „майка и корен на всички добродетели“⁴⁹.

Милосърдната любов като лично отношение на обич

31. *История на една душа* е свидетелство за любовта, в което Тереза ни предлага коментар на новата заповед на Исус: *Обичайте се един друг, както Аз ви възлюбих* (Йоан 15:12)⁵⁰. Исус жадува за този отговор на Своята любов. И наистина, „Той не се страхува да *попроси* самарянката за малко вода. Той беше жаден... Но когато каза: ‘Дай ми да пия’, Творецът на вселената искаше именно любовта на Своето бедно творение. Той беше жаден за любов...“⁵¹ Тереза иска да откликне на Исусовата любов, да отвърне на любовта с любов⁵².

32. Символиката на съпругеската любов изразява взаимността на себедаряването между съпруг и съпруга. Така, вдъхновена от Песен на песните (2:16), тя пише: „Мисля, че сърцето на моя Жених принадлежи само на мен, както моето принадлежи само на Него, и затова му говоря в усамотението на това сладостно общение между две сърца, очаквайки един ден да Го съзерцавам лице в лице...“⁵³ Дори Господ да ни обича всички заедно като народ, милосърдната любов действа същевременно по много личен начин, „в общението между две сърца“.

33. Тереза е напълно сигурна, че Исус я е обикнал и я е познал лично в Своето Странание: *Той ме възлюби и предаде Себе Си за мене* (Гал. 2:20). Съзерцавайки Исус в Неговата агония, тя Му казва: „Ти ме видя“⁵⁴. По същия начин тя казва на Младенеца Исус в ръцете на майка Му: „С малката Си ръчичка, която милваше Мария, Ти поддържаше света и му даваше живот. И Ти мислеше за мен“⁵⁵. Така още в началото на *История на една душа* тя съзерцава любовта на Исус към всеки, все едно той е единствен на света⁵⁶.

34. Деянието на любов: „Исусе, обичам те“, непрекъснато изживявано от Тереза като дихание, е ключът към нейния прочит на Евангелието. С тази любов тя се потапя във всички тайни на Христовия живот, на които става

---

⁴⁹ *Summa Theologiae*, I-II, q. 62, art. 4.

⁵⁰ Cf. Ms C, 11v^o-31r^o, p. 249-276.

⁵¹ Ms B, 1v^o, p. 220-221.

⁵² Cf. *ibid.*, 4r^o, p. 227-228.

⁵³ LT 122, à *Céline* (14 octobre 1890), p. 431.

⁵⁴ PN 24, 21, p. 697.

⁵⁵ *Ibid.*, 6, p. 693.

⁵⁶ Cf. Ms A, 3r^o, p. 73.

съвременник, живеейки в Евангелието заедно с Мария и Йосиф, с Мария Магдалена и апостолите. Заедно с тях тя прониква в дълбините на любовта на Исусовото Сърце. Нека вземем един пример: „Когато виждам как Магдалена излиза пред многобройните сътрапезници, как облива със сълзи нозете на своя обожаван Учител, до Когото се докосва за пръв път, усещам, че *сърцето ѝ* е разбрало бездните на любовта и милосърдието на *Исусовото Сърце* и че, макар и грешница, това Сърце на любовта е готово не само да ѝ прости, но и да я отрупа с благодеянията на своята божествена близост, да я въздигне до най-високите върхове на съзерцанието“⁵⁷.

Най-голямата любов в най-голямата простота

35. В края на *История на една душа* Тереза ни предава своето *Себепринасяне като всесъжжена жертва на Милосърдната любов на добрия Бог*⁵⁸. Предавайки се изцяло на действието на Духа, тя получава, без шум и специални знаци, преизобилието на живата вода: „Реките, по-точно океаните от благодати, които дойдоха да залее душата ми...“⁵⁹ Това е мистичният живот, който, дори и без необикновени явления, се предлага на всички вярващи като ежедневен опит на любовта.

36. Тереза живее милосърдната любов в нищожността, в най-простите неща от ежедневието и прави това заедно с Дева Мария, научавайки от нея, че „*да обичаш, означава всичко да даваш и себе си дори*“⁶⁰. И наистина, докато проповедниците от нейното време често говорят самодоволно за величието на Мария, отдалечена от нас, Тереза показва въз основа на Евангелието, че Мария е най-голямата в Небесното царство, защото е най-малката (срв. Мат. 18:4), най-близката до Исус в Неговата униженост. Тя вижда, че ако апокрифните разкази са изпълнени с поразителни и удивителни пасажии, то Евангелията ни показват едно скромно и бедно съществуване, живяно в простотата на вярата. Самият Исус иска Мария да бъде пример за душа, която Го търси с оголена вяра⁶¹. Мария е първата, която живее „малкия път“ с чиста вяра и смирение; затова Тереза не се страхува да напише:

Знам, че в Назарет, Майко благодатна,
ти живееш съвсем бедно, без нищо повече да искаш.
Ни духовен унес, ни чудо, ни възторг
не услаждат живота ти, о, Царице на Избраните!...

---

⁵⁷ LT 247, à l'abbé Bellière (21 juin 1897), p. 603-604.

⁵⁸ Cf. Pri 6, p. 962-964.

⁵⁹ Ms A, 84r^o, p. 212.

⁶⁰ PN 54, 22, p. 755.

⁶¹ Cf. *ibid.*, 15, p. 753.

Малките на таз земя са многобройни,
те могат без трепет да повдигнат очи към тебе.
По *общия път*, о, несравнима Майко,
предпочиташ да вървиш, за да ги водиш към Небесата.⁶²

37. Тереза ни разказва неведнъж и за моменти на благодат, преживени в простотата на всекидневието, например за внезапното ѝ вдъхновение, когато придружава болна сестра с труден характер. Но винаги става дума за опитности на силна милосърдна любов, живяна в рамките на обикновеното: „Една зимна вечер изпълнявах, както обикновено, малката си служба; беше студено, беше тъмно... Изведнъж чух в далечината хармоничния звук на музикален инструмент и тогава си представих добре осветен салон, целият блестящ от злато, с елегантно облечени девойки, които си разменят приветствия и светски любезности; сетне погледът ми попадна върху клетата болна, за която се грижех; вместо мелодия чувах от време на време жалните ѝ стонове, вместо позлата виждах тухлите на нашия строг манастир, едва огрян от слаба светлина. Не мога да изразя това, което се случи в душата ми; знам само, че Господ я озари с лъчите на истината, които така надминаваха мрачния блясък на земните празненства, че не можех да повярвам на щастието си... Ах! Дори и за хиляда години наслада в земни празненства не бих дала десетте минути, заети в изпълнение на скромната ми служба на милосърдна любов...“⁶³

В сърцето на Църквата

38. Тереза наследява от св. Тереза Авилска голямата си любов към Църквата и съумява да достигне до дълбините на тази тайна. Виждаме това в нейното откриване на „сърцето на Църквата“. В една дълга молитва към Исус⁶⁴, написана на 8 септември 1896 г., на шестата годишнина от вечните ѝ обети, светицата доверява на Господа, че е движена от огромен копнеж, от страстен стремеж към Евангелието, който нито едно призвание не може самò да удовлетвори. В търсене на своето „място“ в Църквата тя препрочита глави 12 и 13 от Първото послание на ап. Павел до коринтяните.

39. В глава 12 Апостолът използва метафората на тялото и неговите членове, за да обясни, че Църквата включва голямо многообразие от дарби, разположени в йерархичен ред. Но това описание не е достатъчно за Тереза. Тя продължава търсенията си, прочита „химна на любовта“ в глава 13, намира там великия отговор и написва следната паметна страница: „Разглеждайки

---

⁶² *Ibid.*, 17, p. 754.

⁶³ Ms C, 29v^o-30r^o, p. 274-275.

⁶⁴ Cf. Ms B, 2r^o-5v^o: p. 222-232.

мистичното тяло на Църквата, аз не се разпознах в нито един от членовете, описани от св. Павел, или, по-точно, исках да се разпозная във *всички тях*... Милосърдната любов ми даде ключа към моето *призвание*. Разбрах, че ако Църквата има тяло, съставено от различни членове, на нея не ѝ липсва най-необходимият, най-благородният от всички, разбрах, че Църквата има сърце и че това сърце гори от любов. Разбрах, че само любовта прави членовете на Църквата да действат, че ако любовта угасне, апостолите повече не биха проповядвали Евангелието, а мъчениците биха се отказали да проливат кръвта си... Разбрах, че любовта съдържа всички призвания, че любовта е всичко, че тя обхваща всички времена и всички места... с една дума, че тя е вечна! Тогава в изблик на неудържима радост извиках: ‘О, Исусе, Любов моя... моето призвание най-последно го намерих, моето призвание е любовта... Да, намерих мястото си в Църквата и това място, о, Боже мой, Ти ми го даде... В сърцето на Църквата, моя Майка, аз ще бъда любовта... така ще бъда всичко... така ще се изпълни мечтата ми!!!’ ...“⁶⁵

40. Не става дума за сърцето на една самодоволна Църква, а на една любяща, смирена и милосърдна Църква. Тереза никога не поставя себе си над другите, но винаги на последно място заедно с Божия Син, Който заради нас прие положението на роб и се смири, ставайки послушен до смърт, и то смърт кръстна (срв. Фил. 2:7-8).

41. Подобно откритие за сърцето на Църквата е голяма светлина и за нас днес, за да не изпадаме в съблазън поради ограниченията и слабостите на църковната институция, белязана от тъмни моменти или от грехове, но напротив – да навлезем в нейното „горящо от любов сърце“, което запламтя в деня на Петдесетница чрез дара на Светия Дух. Сърце, чийто огън все още се разпалва от всяко наше деяние на милосърдна любов. „Аз ще бъда любовта“ – това е радикалният избор на Тереза, нейният окончателен синтез, нейната най-лична духовна идентичност.

Дъжд от рози

42. След много векове, през които редица светци са изразявали с голяма жар и красота копнежа си „да отидат на небето“, св. Тереза признава съвсем искрено: „Тогава имах големи вътрешни изпитания от всякакъв род (дотоам понякога да се питам дали има рай)“⁶⁶. Друг път тя казва: „Когато пея за щастието на небето, за вечното притежание на Бога, аз не изпитвам никаква радост, защото

---

⁶⁵ *Ibid.*, 3v°, p. 226.

⁶⁶ Ms A, 80v°, p. 205. Това не е било липса на вяра. Св. Тома Аквински учи, че волята и интелектът действат във вярата. Съгласието на волята може да бъде много твърдо и дълбоко вкоренено, докато интелектът може да бъде затъмнен: срв. *De Veritate* 14, 1.

пея само за това, в което *искам да вярвам*⁶⁷. Какво става всъщност? Тя чува Божия призив да запали огън в сърцето на Църквата повече, отколкото мечтае за собственото си щастие.

43. Настъпилата в нея коренна промяна ѝ позволява да премине от ревностен копнеж по небето към пламенен и непрестанен копнеж за доброто на всички, чиято връхна точка е мечтата да продължи на небето мисията си да обича Исус и да прави така, че да бъде обичан. В този смисъл тя пише в едно от последните си писма: „Не възнамерявам да остана бездейна на небето; копнежът ми е да продължа да работя за Църквата и душите“⁶⁸. По същото време тя казва направо: „*Моето небе* ще го прекарам на *земята до края на света. Да, искам да прекарам моето небе* в това да *върши добро* на *земята*“⁶⁹.

44. Така Тереза изразява с най-дълбоко убеждение своя отговор на неповторимия дар, който Господ ѝ дава, на удивителната светлина, която Бог излива над нея. По този начин тя стига до окончателния си личен синтез на Евангелието, който започва с пълното упование и достига връхната си точка във всецялото себедаряване на другите. Тя не се е съмнявала в плодотворността на този дар: „*Мисля си за цялото добро*, което бих искала да *направя след смъртта* си“⁷⁰. „Добрият Бог не би ми дал този копнеж да *правя добро* на *земята след смъртта* си, ако не искаше да го *осъществи*“⁷¹. „Това *ще бъде като дъжд от рози*“⁷².

45. Кръгът се затваря. „Упованието“. Именно упованието ни води към любовта и така ни освобождава от страха; именно упованието ни помага да отвърнем поглед от себе си; именно упованието ни позволява да предадем в ръцете на Бога това, което само Той може да направи. Така имаме в себе си огромен поток от любов и енергия, позволяващи ни да търсим доброто на нашите братя и сестри. Затова и наред страданията на последните си дни тя може да каже: „Вече разчитам единствено на любовта“⁷³. В крайна сметка само любовта има значение. Упованието кара розите да израстват и да се разпростират, преливайки от свръхизобилната Божия любов. Нека го просим като безвъзмезден дар, като драгоценен дар на благодатта, тъй че пътищата на Евангелието да се отворят в живота ни.

---

⁶⁷ Ms C, 7v°, p. 244.

⁶⁸ LT 254, *au P. Roulland* (14 juillet 1897), p. 609.

⁶⁹ CJ, 17 juillet 1897, p. 1050.

⁷⁰ *Ibid.*, 13 juillet 1897, 17, p. 1042.

⁷¹ *Ibid.*, 18 juillet 1897, 1, p. 1051.

⁷² CJ, 9 juin 1897, 3, p. 1013.

⁷³ LT 242, *à Soeur Marie de la Trinité* (6 juin 1897), p. 599.

4. В сърцето на Евангелието

46. В *Evangelii gaudium* призовах настойчиво да се върнем към свежестта на извора, като така исках да наблегна на онова, което е съществено и напълно необходимо. Вярвам, че е уместно да подема и предложи този призив още веднъж.

Църковноучителка на синтеза

47. Това *Насърчение* относно св. Тереза ми позволява да припомня, че в една мисионерска Църква „възвестяването се съсредоточава върху същественото, върху това, което е по-красиво, по-голямо, по-привлекателно и същевременно по-необходимо. Предложеното се опростява, без обаче да губи задълбоченост и истинност, и така става по-убедително и по-сияйно“⁷⁴. Сияйната сърцевина е „красотата на спасителната Божия любов, явена в умрелия и възкръснал Исус Христос“⁷⁵.

48. Не всичко е с централно значение, понеже между истините на Църквата има ред и йерархия и „това се отнася както за догмите на вярата, така и за всички учения на Църквата, включително и за моралното учение“⁷⁶. Център на християнския морал е милосърдната любов, която е отклик на безусловната любов на Троицата. Затова „делата на любов към ближния са най-съвършената външна проява на вътрешната благодат на Духа“⁷⁷. В крайна сметка единствено любовта има значение.

49. Всъщност специфичният принос, който има за нас Тереза като светица и църковноучителка, не е аналитичен, какъвто би бил например този на св. Тома Аквински. Нейният принос е по-скоро синтетичен, защото нейният гений е да ни води към центъра, към същественото, към най-необходимото. С думите си и с личния си път тя показва, че макар всички учения и норми на Църквата да имат своята значимост, стойност и яркост, някои от тях са по-належащи и по-структурополагащи в християнския живот. Тъкмо към това Тереза е насочила погледа и сърцето си.

50. Богослови, моралисти, мислители на духовността, а също пастири и всеки вярващ в своята среда, ние освен това сме длъжни да възприемем тази блестяща интуиция на Тереза и да извлечем последиците от нея – както теоретични, тъй

---

⁷⁴ Апостолическо насърчение *Evangelii gaudium* (24 novembre 2013), п. 35: *AAS* 105 (2013), р. 1034.

⁷⁵ *Ibid.*, п. 36: *AAS* 105 (2013), р. 1035.

⁷⁶ *Ibid.*

⁷⁷ *Ibid.*, п. 37: *AAS* 105 (2013), р. 1035.

и практически, както доктринални, тъй и пастирски, както лични, тъй и общностни. За да постигнем това, се нуждаем от смелост и вътрешна свобода.

51. Понякога се цитират само второстепенни изрази на тази светица или се споменават въпроси, които са общи за нея и за всички останали светци: молитвата, жертвата, евхаристийното благочестие и толкова много други красиви свидетелства. Но така се лишаваме от онова, което е характерно само за нея, от онова, което тя дава на Църквата, защото забравяме, че „всеки светец е мисия; той е замисъл на Отца, за да може в даден исторически момент да се отрази и въплъти отделен аспект на Евангелието“⁷⁸. Ето защо, „за да разпознаем какво е словото, което Господ иска да изкаже чрез даден светец, не бива да се спираме на подробностите [...]. Това, което трябва да се вземе предвид, е целият му живот, целият му път на освещаване, онзи облик, който отразява нещо от Исус Христос и който се разкрива, когато успеем да възприемем смисъла на цялостната личност“⁷⁹. Това важи в още по-голяма степен за св. Тереза, която е „Църковноучителка на синтеза“.

52. От небето до земята актуалността на св. Тереза на Младенеца Исус и на Светия Образ пребъдва в цялото си „малко величие“.

В епоха, която ни приканва да се затворим в собствените си частни интереси, Тереза ни показва колко е прекрасно от живота да се направи дар.

Във време, когато преобладават най-повърхностните потребности, тя е свидетел на евангелската радикалност.

В епоха на индивидуализъм тя ни дава да открием стойността на любовта, която се превръща в застъпничество.

Във време, когато човешките същества са обсебени от величието и новите форми на власт, тя ни показва пътя на малкостта.

В епоха, когато много човешки същества са отхвърлени, тя ни учи на красотата в това да бъдем внимателни, да се грижим за другите.

Във време на сложност тя може да ни помогне да преоткрием простотата, абсолютното първенство на любовта, упованието и себеотдаването, преодолявайки законническата и морализаторска логика, която изпълва християнския живот със спазване на норми и предписания и сковава радостта от Евангелието.

---

⁷⁸ Апостолическо насърчение *Gaudete et exsultate* (19 март 2018 г.), п. 19: *AAS* 110 (2018), р. 1117.

⁷⁹ *Ibid.*, п. 22: *AAS* 110 (2018), р. 1117.

В епоха на затваряне и капсулиране Тереза ни приканва да тръгнем на мисия, завладени от обаянието на Исус Христос и Евангелието.

53. Век и половина след раждането си Тереза е по-жива от всякога в сърцето на странстващата Църква, в сърцето на Божия народ. Тя е на поклонническо пътуване с нас, вършейки добро на земята, както толкова много копнееше. Безбройните „рози“, които Тереза разпръсква, са най-прекрасният знак за нейната духовна жизненост, те са благодатите, които Бог ни дава чрез нейното обдарено с любов застъпничество, за да ни подкрепят в житейския път.

Скъпа света Терезо,
Църквата се нуждае от това да направи да засияят
цветът, ароматът и радостта на Евангелието.
Изпратѝ ни твоите рози.
Помогни ни винаги да имаме упование,
както ти имаше,
във великата любов на Бог към нас,
за да можем всеки ден да подражаваме
на твоя малък път на светостта.
Амин.

*Дадено в Рим, базилика Сан-Джовани-ин-Латерано, на 15 октомври,
възпоменание на св. Тереза Авилска, през 2023 година, единадесета от моя
понтификат.*

ФРАНЦИСК